

Reformele lui Constantin Vodă Mavrocordat desființarea rumâniei – Țara Românească, 1746, august 5

Constantin Mavrocordat , figură reprezentativă în analele domniilor fanariote prin erudiția și legăturile sale externe, a dobândit prerogativele de domn din anul 1730, odată cu moartea tatălui său, ocupând de 6 ori tronul Țării Românești și de 4 ori pe cel al Moldovei, în perioada 1730 - 1769¹.

În prima jumătate a secolului al XVIII-lea, obligațiile rumânilor (Țara Românească) și a vecinilor (Moldova) față de stăpânii de moșii au căpătat tot mai mult conținutul unei adevărate robii. Absența unor reglementări precise privind claca și rămânerea ei la dispoziția boierilor, vinderea individuală a rumânilor și a vecinilor, în afara moșiei, duc la accentuarea conflictelor sociale până la radicalizarea lor.

Degenerarea situației către condiția robiei s-a remarcat începând din a doua jumătate a sec. XVII, determinată pe de o parte de abuzurile stăpânilor, iar pe de altă parte de imposibilitatea țăranilor de a opune rezistență stăpânilor de pământ. Treptat, dreptul lor de proprietate asupra pământului a fost convertit doar în drept de folosință, la care se adăuga proprietatea asupra uneltelor de muncă, inventarul gospodăriei și vitele². Fuga în masă a țăranilor și revoltele /răscoale semnalate pe diverse proprietăți au impus necesitatea reglementării raporturilor dintre țărani și stăpâni de moșii .

Desființarea rumâniei și a veciniei a fost acceptată de domnii celor două Țări Române în primul rând pentru a pune capăt fugii în masă a țăranilor pe alte moșii, (în păduri, la munte, peste granițe) dat fiind că aceasta avea repercursiuni asupra visteriei prin scăderea evidentă a numărului contribuabililor datorită dublei dependențe pe care aceștia o aveau față de stăpânul feudal, cât și față de domnie (cu podvezi, cai de olac, conace, lucrul domnesc, etc.).³

Domnia însă, era direct interesată în acțiunea de sporire a numărului contribuabililor, dar era constrânsă și de ordinal Porții, care, alarmată de proporțiile luate de fuga țăranilor, a trimis firman domnului C. Mavrocordat poruncindu-i să treacă la pedepse mai aspre față de cei care se vor opune măsurilor prevăzute, atât față de țărani care fugeau neplătindu-și dările, cât și față de boierii care s-ar fi opus reformelor menite să-i aducă înapoi pe fugari.⁴ Pretențiile mereu crescânde ale Porții au dus la creșterea fiscalității, influențând raporturile sociale și impunând schimbări în structura relațiilor agrare din cele două Țări Române. Reforma lui Mavrocordat a fost consecința directă a acestei conjuncturi.

Au existat și anterior încercări de reglementare a relațiilor dintre stăpânii de moșii și rumânii copleșiți de dări.

Esenta reformei lui C. Mavrocordat din 1746 din Țara Românească a constat în reglementarea de către stat a obligațiilor țăranilor dependenți, care până atunci se aflau la discreția stăpânilor de moșie. Hotărârea adunării obștești a Țării Românești, privind întărirea domnului la data de 5 august 1746, era actul juridic cu putere de lege care consfințea eliberarea din rumânie, stabilind totodată condițiile de aplicare a prevederilor sale.

¹ **Istoria României în date**, București, 1971, pp.455-459

² **Istoria României**, București, vol III, p. 456

³ Mihordea V., **Relațiile agrare din sec al XVIII-lea în Moldova**, p. 78

⁴ Idem, p. 130

In preambulul actului boierii încercau să confere hotărârii un sens uman, cu conotații religioase, artătând că rumânia nu este *de nici un folos, ci și de mare pagubă sufletului creștinescu și de mare pagubă sufletului nostru*, iar desființarea sa *ar fi mai mult pentru ușurarea sufletelor noastre și a părinților, a moșilor și strămoșilor...*⁵

Boierii precizau că moșteniseră *acest vechiu si rau obicei al rumâniei, carele de la mosii si stramosii nostrii pana astazi au ramas asupra capului nostru*, cu intenția desigur de a se dezvinovăți în ochii contemporanilor. In continuare stabileau că măsura se aplica *pentru rumâni ce i-am avut până acum la stăpânirea noastră, fiind vânduți cu moșiile lor den vremile cele vechi la strămoșii nostrii*, adăugând că *ori la cine den neamul boierescu sau la mănăstiri vor fi rumâni cu moșiile lor*, interveneau cu o formulă restrictivă în sensul că *moșiile să rămână la stăpânirea noastră să le stăpânim cum și până acum...* In consecință stăpânii de moșii își păstrau în continuare privilegiul de a deține pământul, țărani eliberați neavând decât dreptul de a-l munci.

Actul amintea și posibilitatea că unii proprietari nu vor fi de acord cu această măsură, de aceea consemna *care dintre noi va vrea den bună voița lui ca să-i iarte pentru a sa pomenire, bine va face; iar de nu va vrea(...)să aibă a face acei rumâni cum vor putea...* Oricare ar fi fost varianta, rumânii eliberați aveau obligația *să dea bani de fieștecare cap câte taleri zece și să se răscumpere și, și cu voe de va fi stăpânului său și fără voe, ei să facă bani și să-i dea la stăpânul său..*

Se consemna și soluția în cazul împotrivirii stăpânilor de moșii și a refuzului de a primi plata răscumpărării...*și nevrându să-i priimească, va veni de va face jalbă la divan*, dar nu li se oferea nici o garanție juridică de soluționare, totul rămânând în continuare la discreția divanelor de judecată, care, după cum se știe, erau constituite din marii boieri.

Actul era contrasemnat de 64 de boieri mari și mici, dar și de către reprezentanții bisericii, direct interesați în noua formă de stăpânire a pământului și de exercitare a obligațiilor de clacă.

Rumânii se transforma în oameni liberi fara pamant, asezati cu invoiala pe mosii, laturasi cu drept de stramutare nelimitat, cu un număr de zile de claca stabilite de stat, neputand fi stramutati fara voia lor si nici vanduti altui stapan. Taranii cu invoiala au fost siliti la un numar mai mare de zile de muncă, ducand la asimilarea fostilor rumani sau vecini cu taranii liberi, sezatori pe mosiile boieresti.

Prin reforma lui C. Mavrocordat, rumânii au fost eliberati de munca nelimitata si trecuti la munca reglementata de stat. Cresterea zilelor de claca a taranilor laturasi, asezati pe mosii, are drept consecinta eliberarea serbilor de lucrul fara limita pt stapan, usurandu-se astfel obligatiile lor.

Denumirea de rumân însă a mai dainuit pe multe mosii cu toate ca actul de rascumparare din 1746 prevedea fara echivoc aceasta disparitie cu conditia ca toti rumânii sa fi platit taxa de 10 taleri. In practica, rascumpararea nu a fost simpla; unii tarani nu aveau suma de rascumparare sau nu aveau nevoie sa isi schimbe statutul juridic si au ramas in starea initiala.⁶

Reforma lui C. Mavrocordat inseamna interventia statului in relațiile agrare intr-un moment de mare tensiune, cand carmuirea a fost silita sa asimileze pe rumâni si vecini cu oamenii cu invoiala. Boierii au admis eliberarea acestora ca sa opreasca fuga dar mai tarziu au incercat sa revina la situatia de dinainte marind numarul zilelor de claca si chiar au incercat sa anuleze reforma domnitorului.

⁵ DRA, Țara Românească, p.463

⁶ V. Mihordea, Relațiile agrare din sec al XVIII lea în Moldova, p. 137

BIBLIOGRAFIE

Istoria României, Ed. Academiei RPR, vol 3, Bucuresti, 1964

Relatiile agrare din secXVIII in Tara Românească, Ed. Academiei RSR, București, 1968

DRA, Țara Românească, Ed. Academiei RSR, 1968, vol I, documentul 300

P.P.Panaiteacu, *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova*, Ed. Academiei RPR, București, 1964

Florin Constantiniu, *Relațiile agrare în Țara Românească în sec XVIII*, Bucuresti, 1972

V. Mihordea, *Relațiile agrare din sec al XVIII lea în Moldova*, **Bucuresti, Ed Academiei RSR, 1968**